

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/dekomunizacja-pomnikow/45390,Komunikat-w-sprawie-usuwania-z-przestrzeni-publicznej-pomnikow-propagujacych-kom.html>
18.05.2024, 12:11

Komunikat w sprawie usuwania z przestrzeni publicznej pomników propagujących komunizm lub inny ustrój totalitarny

Zgodnie z zapisami art. 5a ust. 1 Ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki, pomniki nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Również za podlegające usunięciu ustawodawca uznał pomniki odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944–1989.

Przez słowo pomnik należy rozumieć także: kopce, obeliski, kolumny, rzeźby, posągi, popiersia, kamienie pamiątkowe, płyty i tablice pamiątkowe, napisy i znaki.

Ustawa nie ma zastosowania wobec pomników:

- 1) niewystawionych na widok publiczny;
- 2) znajdujących się na terenie cmentarzy albo innych miejsc spoczynku;
- 3) wystawionych na widok publiczny w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej, naukowej lub o podobnym charakterze, w celu innym niż propagowanie ustroju totalitarnego;
- 4) wpisanych – samodzielnie albo jako część większej całości – do rejestru zabytków.

Obowiązek usunięcia pomnika spoczywa na właścicielu lub użytkowniku wieczystym nieruchomości, na której znajduje się obiekt. Zgodnie z Ustawą z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki oraz ustawy o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, usunięcie pomnika powinno nastąpić do 31 marca 2018 r.

Posiadana przez nas wiedza w zakresie istniejących pomników pozwala już na obecnym etapie sformułować katalog kategorii obiektów, które w naszej opinii obligatoryjnie **powinny ulec usunięciu**. Należą do nich:

1. Pomniki poświęcone Armii Czerwonej i wliczamy tutaj tzw. pomniki wdzięczności, braterstwa, partyzantów sowieckich.

2. Pomniki poświęcone działaczom Polskiej Partii Robotniczej.
3. Pomniki poświęcone Gwardii Ludowej/Armii Ludowej.
4. Pomniki poświęcone zwalczaniu Polskiego Podziemia Niepodległościowego po 1944 r. przez instytucje Polski Ludowej i ZSRS.
5. Pomniki poświęcone funkcjonariuszom Polski Ludowej lub działaczom komunistycznym z innych państw.
6. Pomniki poświęcone Komunistycznej Partii Polski.
7. Pomniki upamiętniające budowy obiektów z okazji ...-lecia Polski Ludowej.

Jednocześnie informujemy, że rzeczony katalog nie może być traktowany jako wyczerpujący kategorii obiektów do usunięcia.

Apelujemy zatem, by wszyscy zainteresowani w przypadku wątpliwości czy dany obiekt kwalifikuje się do usunięcia czy nie, występowali do nas w sprawie przedstawienia opinii. Zajęcie przez nas stanowiska będzie możliwe po nadesłaniu dokumentacji pomnika, która powinna zawierać:

- oficjalną nazwę pomnika;
- jego datę powstania;
- inicjatorów i fundatorów budowy;
- kserokopię dokumentacji projektowej, a także innej wytworzonej w czasie budowy pomnika, zawierającej uzasadnienie budowy pomnika;
- działania prawne i techniczne wobec upamiętnienia po 1990 r. Należy przez to rozumieć przede wszystkim podejmowane uchwały przez samorząd lokalny, przeprowadzane remonty i ich zakres;
- dokładne zdjęcia upamiętnienia, uwzględniające w szczególności napisy oraz symbole;
- opis symboliki;
- krótki opis techniczny obiektu wraz ze wskazaniem jego stanu zachowania.

**Dokumentacja może być kierowana do właściwego terytorialnie [Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej lub do Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Warszawie](#).
Odpowiedzi wnioskodawcom będą udzielane przez [Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Warszawie](#).**